

Бір қазақтың тағдыры

Мақала кейіпкері тек фашизммен ғана соғыспаған. Адам тағдырын ойыншық құрлы көрмеген сол кездегі билік жүйесінің небір қатаң жазаларына мойымай, тағдырдың ауыр сынағына сынбай, табандылығының арқасында осының бәрін жеңіп шығады.

Жанпейіс Аяпұлы 1905 жылы Аманкелді (сол кездегі Батпаққара) ауданында өмірге келген. Елгезек болып өсіпті. Сөйтіп жүріп А. Байтұрсынұлының төте жазуымен сауатын ашады. Әйтсе де, әріпті ғана тану қалаған мамандығының иесі болуына аздық ететінін ұғынып, (сол уақыттағы еліміздің астанасы) Қызылорда қаласында рабфакта білімін жетілдіреді. Ісіне тиянақты, көзі ашық азамат қызметке араласып, көп ұзамай ауаткомның нұсқаушысы міндетін атқарады. Бұл кез қазақтың басына нәубет келген уақыт болатын. Жанпейіс Аяпұлы осы кезде көптің алғысын арқалайды. 1928 жылдан бастап қолдан ұйымдастырылған аштық уақытында Қызыл әскерге ілесіп, аштықтан әбден титықтаған жұртқа арнайы

бөлінген аз тамақты әділ бөліп беруге бас – көз болған екен.

Өмірде адамға ауыр тиіп, титықтататын бір нәрсе болса, ол – нақақ жала екені мәлім. Дәл осы жағдай атамыздың да басына түседі. Бұл тарихта қанмен жазылған әйгілі 1937 жыл еді. Жер жүзінің жартысын алып жатқан алып империя осы уақытта шын бейнесін көрсетіп алды. Ол үшін халық жай ғана саяси ойын құралы еді. Жалған жала, жаппай қудалауға тек біздің қандастарымыз ғана ұшырамағанын қазір оқып, біліп отырсақ та, сол кездегі салмақтың ауыры қазақтың басына түскені белгілі. Оған себеп, біздегі ел басқарған «шаш ая десе, бас алатын» қанішер, әпербақан, тайыз ойлы шенеуніктердің кесірінен болды. Міне, сол бір зұлмат саясат Жанпейіс атамыздың да өмірін тас – талқан етті. Елге деген қамқорлығы өзіне қамшы болып тиіп, өтірік жаламен Қостанайдан Қолымаға айдалып кете барған. Әрі қарай Сібірге жеткізіліп, адам төзгісіз ауыр жұмыстар істеген. Батырдың төл перзенті Таймас Жанпейісұлы бұған дейін тілге тиек еткендей, әнесі етінің тірілігімен Сталинге сан мәрте хат жазып, 1940 жылы бостандыққа шығыпты. Десе де, «елге жетсем, ағайынмен көрісем» деген арман бұраға 8 жыл

салып бірақ орындалған. Отанға оралмай, Ұлы отан соғысының өрті тұтанған шақта, қолға қару алып, соғысқа аттанады. Ол жақта 1 –ші Белоруссия майданында ажалмен сан мәрте бетпе – бет кездеседі. Сөйтсе де, елім деген ерен ердің талқаны таусылмай, жақындарын көруді жазыпты.

Соғыс біткен соң, еңбек майданына араласады. Білімді азамат білікті есепші атанады. Аманкелдіде бірталай уақыт қызмет істеп, 1950 жылы Арқалық қаласына (сол кездегі Қызылқозы) барлау экспедициясының басшысы Волковтың арнайы шақыртуымен келіп, еңбек жолын осында жалғастырады. Кеннің алғашқы қазылуы мен бүгінгідей қаланың салынуына үлес қосып, осында ұрпақтарын өсіріп, өзі орнатқан бейбіт күнде бақытты тұмыр кешкен.

Бұл – сан қиындықты артта қалдырып, қайсарлығының арқасында мақсатына жеткен бір ғана қазақ баласының қысқаша тарихы болатын. Өткеніңді білмесен бүгінгі күнің мағынасыз. Себебі, бүгінгі мамыражай тірліктің артында қаншама аққан қан, төккен тер, талкөкке түскен тағдырлар бар. Соны есте сақтап, рухтарына тағзым жасау бізге парыз.

Дархан АМАНТАЙҰЛЫ